

વસ્તુઓ અને સેવાઓ કર : પરિચય (Introduction To Goods and Services Tax)

1. પ્રસ્તાવના	4. વસેક(GST)ના લાભો
2. વસેક(GST)નો અર્થ અને વિશિષ્ટ લક્ષણો	5. વસ્તુઓ અને સેવાઓ કરના દર
3. વસ્તુઓ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેની પૂર્તિ (Supply)	6. વસેક અંગેના પારિભાષિક શબ્દો – સ્વાધ્યાય

વિશેષ નોંધ

વસ્તુઓ અને સેવાઓ કર (વસેક)નો દેશમાં તા. 1-7-2017થી અમલ કરવામાં આવેલ છે. આ કાયદેસરની જરૂરિયાત હોવાથી તે અંગેની પ્રારંભિક સૈદ્ધાંતિક અને વ્યાવહારિક સમજૂતી આપવામાં આવેલ છે. વિદ્યાર્થીઓને નામાનાં મૂળતત્વો વિષય અંગેની મૂળભૂત બાબતો સહેલાઈથી સમજી શકાય તે માટે વસેક સિવાયનાં વ્યાવહારિક ઉદાહરણો અને પ્રશ્નો સ્વાધ્યાયમાં આપવામાં આવેલ છે. વિદ્યાર્થીઓની કક્ષાને ધ્યાનમાં રાખીને ફક્ત આમનોંધ અને પેટાનોંધનાં પ્રકરણમાં વસેક (GST) સહિતની સૈદ્ધાંતિક અને વ્યાવહારિક સમજૂતી આપવામાં આવેલ છે. તેના પર શિક્ષણ દરમિયાન વિશેષ ભાર આપીને શૈક્ષણિક કાર્ય કરવા સૂચન છે.

ધોરણ 11 બાદ આગળના અભ્યાસ માટે વસેક અંગેની જાણકારી મહત્વની છે. તેથી આ બાબત અંગે વિશેષ કાળજી રાખીને વિદ્યાર્થીઓને અભ્યાસ કરાવવા સૂચન છે.

1. પ્રસ્તાવના (Introduction)

દેશની આર્થિક જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા માટે સરકાર દ્વારા વેરાઓ ઉઘરાવવામાં આવે છે. આ વેરાઓને મુખ્યત્વે બે ભાગોમાં વહેંચવામાં આવે છે : (1) પ્રત્યક્ષ વેરા (2) પરોક્ષ વેરા.

પરોક્ષ વેરાઓ કેન્દ્ર સરકાર અને રાજ્ય સરકારો તથા કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો દ્વારા ઉઘરાવવામાં આવે છે. ભારતના સંઘર્ભમાં પરોક્ષ વેરાઓ વિવિધ સ્વરૂપે વસૂલ કરવામાં આવતા હતા. પરોક્ષ વેરાઓની વિવિધતા અને તેમની કાયદેસરની જોગવાઈઓની વિવિધતાઓના કારણે તેમના સંચાલનમાં સરકાર, વેરા અધિકારીઓ અને કર ચૂકવનારાઓ માટે ઘણી સમસ્યાઓ ઉદ્ભવતી હતી. આ સમસ્યાઓનાં નિવારણ માટે કેન્દ્ર સરકાર, રાજ્ય સરકારો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોનાં વિવિધ પરોક્ષ વેરાઓનાં સ્થાને ‘એક દેશ એક કર’નાં સૂત્ર સાથે વસ્તુઓ અને સેવાઓ કર [વસેક (GST)] સરકાર દ્વારા 1લી જુલાઈ, 2017થી દાખલ કરવામાં આવ્યો. વસેકને નીચે પ્રમાણે સમજાવી શકાય :

કેન્દ્ર સરકારના પરોક્ષ કરો	+	રાજ્ય સરકાર/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના પરોક્ષ કરો	=	વસેક (GST)
— કેન્દ્રીય વેચાણવેરો		— મૂલ્યવૃદ્ધિ વેરો		
— કેન્દ્રીય આબકારી જકાત		— ખરીદ વેરો		
— વધારાની કસ્ટમ ડ્યૂટી		— વેચાણવેરો		
— સેવા કર		— મનોરંજન વેરો		

જૂના કર રદ થયા.

નવો કર તા. 1-7-2017થી અસ્તિત્વમાં આવ્યો.

કેન્દ્ર, રાજ્ય અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોનાં વસ્તુઓ અને સેવાઓના કરનાં સંદર્ભે વ્યવહારોમાં સામ્યતા અને ઉદ્દેશલક્ષી અમલીકરણ માટે પાંચ વસેક વેરા કાયદાઓ બનાવામાં આવ્યા છે. જે નીચે મુજબ છે :

(1) કેન્દ્રીય વસ્તુઓ અને સેવાઓ કર કાયદો (The CGST Act) : આ કાયદામાં કેન્દ્રીય વસ્તુઓ અને સેવાઓની પૂર્તિનાં વ્યવહારો પર કરની જોગવાઈનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે.

(2) રાજ્ય વસ્તુઓ અને સેવાઓ કર કાયદો (The SGST Act) : આ કાયદામાં જે-તે રાજ્યનાં વસ્તુઓ અને સેવાઓની પૂર્તિનાં વ્યવહારો પર કરની જોગવાઈનો સમાવેશ થાય છે.

(3) કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ વસ્તુઓ અને સેવાઓ કર કાયદો (The UTGST Act) : આ કાયદામાં જે-તે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના વસ્તુઓ અને સેવાઓની પૂર્તિનાં વ્યવહારો પર કરની જોગવાઈઓનો સમાવેશ થાય છે.

(4) સંકલિત વસ્તુઓ અને સેવાઓ કર કાયદો (The IGST Act) : આ કાયદામાં બે રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ વચ્ચેનાં (આંતરરાજ્ય) વ્યવહારો માટે વસ્તુઓ અને સેવાઓની પૂર્તિનાં વ્યવહારો પર કરની જોગવાઈઓનો સમાવેશ થાય છે.

(5) વસ્તુઓ અને સેવાઓ (રાજ્ય વળતર) કાયદો (The GST Compensation Cess Act) : આ કાયદા હેઠળ વસેકના અમલીકરણનાં કારણે જે રાજ્યોને વેરાકીય આવકમાં ઘટાડો થશે તેમને તે ઘટાડો ભરપાઈ કરી આપવાના અનુસંધાને છે.

(આ પાંચ કાયદા વિદ્યાર્થીઓની જાણકારી માટે છે – પરીક્ષા માટે અપેક્ષિત નથી.)

2. વસેકનો અર્થ અને વિશિષ્ટ લક્ષણો (Meaning and Special Features of GST)

અર્થ : ● કેન્દ્ર સરકાર અને રાજ્ય સરકારોના વિવિધ પરોક્ષ કરવેરા રદ કરી વસ્તુઓ અને સેવાઓને એક જ કર હેઠળ આવરી લેવામાં આવ્યા છે. તેને વસ્તુઓ અને સેવાઓ કર (વસેક - GST) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

● વસ્તુઓ કે સેવાઓની પૂર્તિ (Supply) પર લાદવામાં આવતો કર એટલે વસ્તુઓ અને સેવાઓ કર. જેને ટૂંકમાં જીએસટી (GST) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. વસેકનાં વિશિષ્ટ લક્ષણો નીચે મુજબ છે :

(1) એક જ કર : વસ્તુઓ અને સેવાઓને એક જ કર હેઠળ આવરી લેવામાં આવ્યા છે.

(2) પૂર્તિ પર કરની વસૂલાત : વસ્તુઓનાં ઉત્પાદન અથવા વસ્તુઓનાં વેચાણ અથવા સેવાઓ પૂરી પાડવાના સ્થાને વસ્તુઓ અને સેવાઓની પૂર્તિ (Supply) પર કર વસૂલ કરવામાં આવે છે.

(3) વસેક કાઉન્સિલ : વસેકની તમામ કામગીરી વસેક કાઉન્સિલ (GST Council) હેઠળ થાય છે. GST કાઉન્સિલમાં દરેક રાજ્ય પ્રતિનિધિત્વ ધરાવે છે અને તેના અધ્યક્ષ તરીકે કેન્દ્રના નાણામંત્રી કામગીરી બજાવે છે.

(4) વસેકના દર : વસેકના દરની વસેક કાઉન્સિલ દ્વારા ભલામણ કરવામાં આવે છે.

(5) આયાત અને વસેક : વસ્તુઓ અને સેવાઓની આયાતને આંતરરાજ્ય પૂર્તિ તરીકે ધ્યાનમાં લેવાય છે.

(6) વસેક પરત જમા (Input Tax Credit) : ખરીદી વખતે ચૂકવેલ વસેક વેચાણ કરતી વખતે ચૂકવવાપાત્ર વસેકમાંથી બાદ મળે છે.

(7) કર-વહેંચણી : કેન્દ્ર અને રાજ્યો વચ્ચે વસેકની વહેંચણી અંગેની યોગ્ય વ્યવસ્થા ઊભી કરવામાં આવેલ છે.

(8) કર-નિર્ધારણ : વસેકના દર વસ્તુ અને સેવાની જરૂરિયાતને ધ્યાનમાં રાખીને નક્કી કરવામાં આવેલ છે.

(9) પૂર્વ નિર્ધારિત કરનું માળખું : વસેકના વસ્તુઓ માટે અને સેવાઓ પર લાગુ પડતા દરનું પૂર્વ નિર્ધારિત માળખું આપવામાં આવેલ છે.

(10) પાંચ વસેક કાયદાઓ : વસેકના અનુસંધાને કુલ પાંચ કાયદાઓ પસાર કરવામાં આવેલ છે.

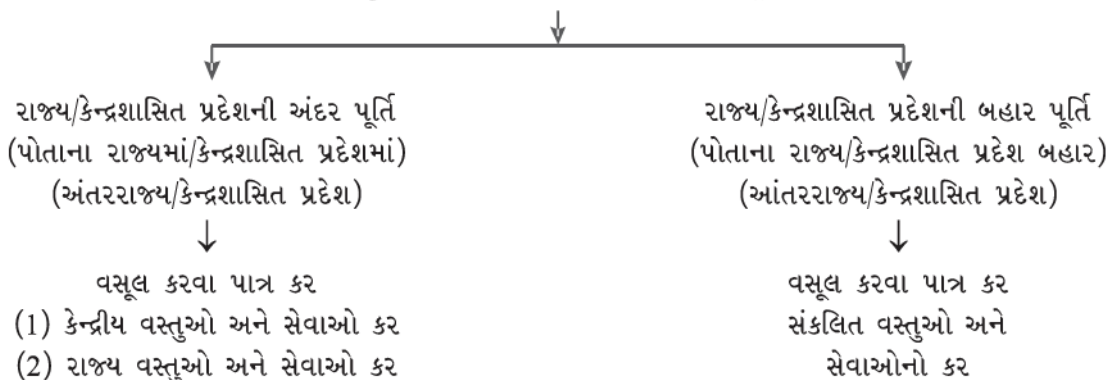
(11) સમાનતા : સમગ્ર દેશમાં વસેક અંગે કાયદાઓ, નિયમો, પ્રક્રિયાઓ અને વેરાના દરો સમાન રાખવામાં આવેલ છે.

નોંધ : વસ્તુઓ અને સેવાઓના કરને સંક્ષિપ્તમાં વસેક તરીકે દર્શાવેલ છે.

3. વસ્તુઓ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેની પૂર્તિ (Supply of Goods or Services or Both)

વસ્તુઓ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેનાં ખરીદ / વેચાણનાં સ્થાને પૂર્તિ (Supply) પરિભાષાનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. વસ્તુઓ અથવા સેવાઓ અથવા બંને (i) રાજ્ય / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ અંદર અને (ii) રાજ્ય / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ બહાર પૂરી પાડવામાં આવે છે. આ બાબતને નીચેના કોષ્ટક દ્વારા સમજાવે છે :

વસ્તુઓ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેની પૂર્તિ

(અ) રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશની અંદર પૂર્તિ : આ પ્રકારની પૂર્તિમાં વસ્તુઓ અથવા સેવાઓ અથવા બંને જે-તે રાજ્ય અથવા જે-તે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશમાં પૂરી પાડવામાં આવે છે.

આ સંજોગોમાં બે પ્રકારના કરો વસૂલ કરવામાં આવે છે. જો રાજ્ય હોય, તો (i) કેન્દ્રીય વસ્તુઓ અને સેવાઓનો કર. ટૂંકમાં CGST (કેન્દ્રીય વસેક) અને (ii) રાજ્ય વસ્તુઓ અને સેવાઓનો કર. ટૂંકમાં SGST (રાજ્ય વસેક) લાગુ પડે છે.

તેવી જ રીતે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશમાં કેન્દ્રીય વસેક - CGST અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ વસેક - UTGST લાગુ પડે છે.

દા.ત., અમદાવાદના વેપારી દ્વારા ₹ 10,000ના માલનું રાજકોટના વેપારીને વેચાણ કરવામાં આવ્યું. વસેકનો કુલ દર 12 % છે.

અહીં ₹ 10,000ના 12 % લેખે ₹ 1200 વસેક (GST) તરીકે વસૂલ કરવામાં આવે છે. આ 12 % પૈકી (i) ₹ 10,000નાં 6 % લેખે ₹ 600 કેન્દ્રીય વસેક જેને CGST કહેવાય છે તે કેન્દ્ર સરકાર લેશે.

(ii) ₹ 10,000નાં 6 % લેખે ₹ 600 રાજ્ય વસેક જેને SGST કહેવાય છે, તે જે-તે રાજ્ય સરકાર લેશે.

ધારો કે આ વ્યવહાર ચંદીગઢ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશમાં થતો હોય, તો 6 % લેખે ₹ 600 CGST વસૂલ કરવામાં આવશે અને 6 % લેખે ₹ 600 કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ વસેક (UTGST) વસૂલ કરવામાં આવશે.

જ્યારે એક જ રાજ્ય કે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશની અંદર વસ્તુઓ અથવા સેવાઓ અથવા બંને પૂરી પાડવામાં આવેલ હોય ત્યારે વસેક (GST)ની રકમ કેન્દ્રીય વસેક અને રાજ્ય વસેક / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ વસેક તરીકે કેન્દ્ર અને રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ વચ્ચે સરખે હિસે વહેંચવી આપવામાં આવે છે.

(બ) રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશની બહાર પૂર્તિ : આ પ્રકારની પૂર્તિમાં વસ્તુઓ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેની પૂર્તિ પોતાના રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત બહાર પૂરી પાડવામાં આવે છે.

આ સંજોગોમાં એક જ પ્રકારનો કર વસૂલ કરવામાં આવે છે. જેને સંકલિત વસ્તુઓ અને સેવાઓ કર તરીકે ટૂંકમાં IGST (સંકલિત વસેક) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

દા.ત., અમદાવાદમાં વેપારી દ્વારા ₹ 10,000 નો માલ જયપુરનાં વેપારીને 12 % વસેકથી વેચવામાં આવ્યો.

અહીં ₹ 10,000 પર 12 % લેખે ₹ 1200 સંકલિત વસેક (IGST) કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ઉઘરાવવામાં આવશે.

ટૂંકમાં જ્યારે પોતાના રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશમાં જ વ્યવહાર થાય તો તેને અંતરરાજ્ય (Intra state) વ્યવહાર કહેવાય છે. પોતાના રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ સિવાયનાં રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ વચ્ચેનો વ્યવહાર આંતરરાજ્ય (Inter state) વ્યવહાર કહેવાય છે.

વસ્તુઓ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેની પૂર્તિ (ખરીદી અને વેચાણ) માટે લાગુ પડતા વસેકની વિગતો :

ક્રમ	વ્યવહાર	જે-તે રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશની અંદર (અંતરરાજ્ય પૂર્તિ વસેક)	જે-તે રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ બહાર (આંતરરાજ્ય પૂર્તિ વસેક)
1.	વસ્તુઓ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેની ખરીદી (પૂર્તિ)	(i) આવક પૂર્તિ કેન્દ્રીય વસેક (Input CGST) (ii) આવક પૂર્તિ રાજ્ય વસેક / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના વસેક (Input SGST / UTGST)	આવક પૂર્તિ સંકલિત વસેક (Input IGST)
2.	વસ્તુઓ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેનું વેચાણ (પૂર્તિ)	(i) જાવક પૂર્તિ કેન્દ્રીય વસેક (Output CGST) (ii) જાવક પૂર્તિ રાજ્ય વસેક / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના વસેક (Output SGST / UTGST)	જાવક પૂર્તિ સંકલિત વસેક (Output IGST)

નોંધ : હવે પછીનાં તમામ પ્રકરણોમાં વસેકના સંદર્ભ ઉપર દર્શાવ્યા પ્રમાણેના શબ્દ-પ્રયોગ કરવામાં આવેલા છે. વિદ્યાર્થીઓએ આ અંગે કાળજીપૂર્વક અભ્યાસ કરવો. (i) રાજ્યની અંદર થતાં પૂર્તિ વ્યવહારો માટે CGST સાથે SGST લાગુ પડે છે અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશની અંદર થતાં પૂર્તિ વ્યવહારો માટે CGST સાથે UTGST લાગુ પડે છે. (ii) જે-તે રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશનાં અન્ય રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ વચ્ચેનાં પૂર્તિ વ્યવહારો માટે IGST લાગુ પડે છે.

4. વસેકના લાભો (Benefits of GST)

(1) એક જ કર : કેન્દ્ર સરકાર અને રાજ્ય સરકારના વિવિધ પરોક્ષ કરોનાં સ્થાને એક જ કરની વ્યવસ્થા ઊભી કરવામાં આવી છે.

(2) સરળ કર-વ્યવસ્થા : વિવિધ પ્રકારના પરોક્ષ વેરાઓ રદ થવાથી પરોક્ષ કર વ્યવસ્થા સરળ બની છે.

- (3) બેવડા કર દૂર : વસેકના અમલીકરણ પહેલાં કર ભરનારાઓ માટે બેવડા કર ભરવાની જવાબદારી ઊભી થતી હતી તે હવે દૂર થઈ ગઈ છે.
- (4) ભાવ ઘટાડાનો લાભ : ઉપભોક્તા માટે વસ્તુઓ અને સેવાઓના ભાવમાં ઘટાડો થવા પામે છે.
- (5) સમાન વેરો : દેશ વ્યાપી સમાન વેરાઓની વ્યવસ્થા ઊભી થવા પામી છે.
- (6) કરચોરીમાં ઘટાડો : કરચોરીનાં દૂષણમાં ઘટાડો અને કર વ્યવસ્થામાં પારદર્શકતા પ્રસ્થાપિત થાય છે.
- (7) વસેક પરત જમા : ખરીદી પર ચૂકવવામાં આવેલ વસેક – વેચાણ પર ચૂકવવાપાત્ર વસેકમાંથી બાદ મળે છે. તેથી કર ભરનારે ચોખ્ખી રકમ ભરવાની હોય છે.
- (8) અર્થતંત્રમાં ઉપયોગી : અર્થ વ્યવસ્થામાં મજબૂતાઈ પ્રાપ્ત થાય છે.
- (9) સમાન પ્રાદેશિક વિકાસ : રાજ્યોનો સમાન વિકાસ થવા પામશે – પ્રાદેશિક અસમાનતા ઘટવા પામશે.
- (10) વહીવટી કામગીરીમાં ઘટાડો : કર ભરનારની હિસાબી કામગીરીમાં ઘટાડો થવા પામ્યાં છે.
- (11) સરકારી કામગીરીમાં ઘટાડો : કરવેરા ઑફિસોની કામગીરીમાં ઘટાડો થવા પામ્યો છે.

5. વસ્તુઓ અને સેવાઓ કરના દર (Rate of GST)

વસ્તુઓ અને સેવાઓને એક જ પરોક્ષ કર માળખા હેઠળ આવરી લેવામાં આવ્યા છે, જેને વસ્તુઓ અને સેવાઓ કર (વસેક) કહેવામાં આવે છે. આ કર કાયદા હેઠળ વસ્તુઓ અને સેવાઓની જરૂરિયાત ધ્યાનમાં રાખીને જુદા-જુદા કરનાં દરો નક્કી કરવામાં આવ્યા છે. મૂળભૂત જરૂરિયાતોથી મોજશોખની સગવડો સુધીની વસ્તુઓ અને સેવાઓ અંગે વિભિન્ન દરો નક્કી કરવામાં આવેલ છે. મૂળભૂત જરૂરિયાતો વસ્તુના સ્વરૂપે હોય છે જેમાં 0 % દરથી 28 % સુધીના દરનો સમાવેશ થાય છે.

રાજ્ય બહાર અને રાજ્યમાં વસ્તુઓ પૂર્તિ અંગેના વસેક દરો. [Notification no. 1/2017 Central Tax (Rate) and 1/2017 Integrated Tax (Rate)]

પરિશિષ્ટ અને વસેક દર	આંતરરાજ્ય (બે રાજ્યો અથવા કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો વચ્ચે પૂર્તિ) (સંકલિત વસેક – IGST)	અંતરરાજ્ય (જે-તે રાજ્ય અથવા કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશમાં જ આંતરિક પૂર્તિ)	
		(કેન્દ્રીય વસેક – CGST)	(રાજ્ય વસેક – SGST)
પરિશિષ્ટ 1	5 %	2.5 %	2.5 %
પરિશિષ્ટ 2	12 %	6 %	6 %
પરિશિષ્ટ 3	18 %	9 %	9 %
પરિશિષ્ટ 4	28 %	14 %	14 %
પરિશિષ્ટ 5	3 %	1.5 %	1.5 %
પરિશિષ્ટ 6	0.25 %	0.125 %	0.125 %

નોંધ : (1) ખાસ વસ્તુઓનાં સંદર્ભમાં IGST ના દર 0.25 % અને 3 % રાખવામાં આવેલ છે.

(2) સેવાઓ માટે પણ મુખ્યત્વે ચાર સ્લેબ 5 %, 12 %, 18 % અને 28 % સંદર્ભમાં લાગુ પડે છે.

(3) GSTનાં દરોમાં સમયાંતરે ફેરફાર થવાની પરિસ્થિતિ ઊભી થઈ શકે છે. તેથી પુસ્તક નાં લખાણ સમયે પ્રવર્તમાન દરો ધ્યાનમાં લેવામાં આવેલ છે.

6. વસેક (GST) અંગેનાં પારિભાષિક શબ્દો

ક્રમ	ગુજરાતી	અંગ્રેજી
1	પૂર્તિ (ખરીદ-વેચાણ)	Supply (Purchase - Sales)
2	આવકપૂર્તિ કેન્દ્રીય વસેક	Input Central GST (CGST)
3	આવકપૂર્તિ રાજ્ય વસેક	Input State GST (SGST)
4	આવકપૂર્તિ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશનાં વસેક	Input Union Territory GST (UTGST)
5	આવકપૂર્તિ સંકલિત વસેક	Input Integrated GST (IGST)
6	જાવકપૂર્તિ કેન્દ્રીય વસેક	Output Central GST (CGST)
7	જાવકપૂર્તિ રાજ્ય વસેક	Output State GST (SGST)

8	જાવકપૂર્તિ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશનાં વસેક	Output Union Territory GST (UTGST)
9	જાવકપૂર્તિ સંકલિત વસેક	Output Intergrated GST (IGST)
10	અંતરરાજ્ય પૂર્તિ	Intra State Supply
11	આંતરરાજ્ય પૂર્તિ	Inter State Supply

સ્વાધ્યાય

1. નીચેના દરેક પ્રશ્ન માટે યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો :

- (1) વસેકમાં કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારના સમાવિષ્ટ થતા વેરાઓમાં .....નો સમાવેશ થાય છે.
 (અ) પરોક્ષ વેરા (બ) પ્રત્યક્ષ વેરા
 (ક) પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ વેરા (ડ) પરોક્ષ અને પ્રત્યક્ષ વેરા
- (2) નીચેનામાંથી રાજ્ય સરકારનો કયો પરોક્ષ કર વસેક પહેલા હતો ?
 (અ) કસ્ટમ ડ્યૂટી (બ) આબકારી જકાત (ક) મૂલ્યવૃદ્ધિ વેરો (ડ) સેવા વેરો
- (3) નીચેનામાંથી કેન્દ્ર સરકારનો કયો પરોક્ષ કર વસેક પહેલા ન હતો ?
 (અ) કસ્ટમ ડ્યૂટી (બ) આબકારી જકાત (ક) સેવા વેરો (ડ) ખરીદ વેરો
- (4) વસ્તુઓ અને સેવાઓ કરના અમલનું વર્ષ ..... છે.
 (અ) 2016 (બ) 2017 (ક) 2015 (ડ) 2014
- (5) રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશની અંદર પૂર્તિ અંગે નીચેનામાંથી કયું સાચું છે ?
 (અ) CGST + SGST/UTGST (બ) IGST + SGST/UTGST
 (ક) CGST + IGST (ડ) IGST – SGST/UTGST
- (6) જે-તે રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશની બહાર કરવામાં આવેલ પૂર્તિના વ્યવહાર માટે કયો કર લાગુ પડે છે ?
 (અ) CGST (બ) IGST (ક) SGST (ડ) UTGST

2. નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો :

- (1) ભારતમાં દેશની આર્થિક જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા સરકાર દ્વારા કયા-કયા પરોક્ષ વેરાઓ વસૂલ કરવામાં આવતાં હતાં ?
- (2) વસેક હેઠળ કઈ-કઈ બાબતો કરપાત્રતા ધરાવે છે ?
- (3) વસ્તુઓ અને સેવાઓ અથવા બંનેનાં ખરીદ-વેચાણ અંગે કયા શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે ?
- (4) આંતરરાજ્ય પૂર્તિ-વ્યવહાર એટલે શું ?
- (5) આંતરરાજ્ય પૂર્તિ-વ્યવહારને કયા-કયા વસેક લાગુ પડે છે ?
- (6) અંતરરાજ્ય પૂર્તિ-વ્યવહાર એટલે શું ?
- (7) અંતરરાજ્ય પૂર્તિ-વ્યવહારને કયા-કયા વસેક લાગુ પડે છે ?
- (8) કયા પ્રકારના પૂર્તિ-વ્યવહારમાં વસેક કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચે સરખે હિસ્સે વહેંચાય છે ?
- (9) આવકપૂર્તિ વસેક ક્યારે લાગુ પડે છે ?
- (10) જાવકપૂર્તિ વસેક ક્યારે લાગુ પડે છે ?
- (11) વસેક પરત જમા એટલે શું ?
- (12) કયા પ્રકારની જરૂરિયાતોને ધ્યાનમાં રાખીને વસેકના દર નક્કી કરવામાં આવ્યા છે ?
- (13) વસેક દરનાં વર્તમાન સ્લેબ કયા છે ?

3. નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો :

- (1) વસેકનાં કોઈ પણ બે વિશિષ્ટ લક્ષણો સમજાવો.
- (2) વસેકના કોઈ પણ બે લાભો સમજાવો.

